

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvintum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput XXIV. Idem in Concilio a Generali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74544](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74544)

fuerit infamatus, concessionem nostram sibi factam per cens. eccl. ap. rem. executioni mandetis. Demum si legitimus accusator apparuerit, auditis quæ fuerint hinc inde ⁱ proposita, etsi prædicta crimina, vel eorum aliquod, legitimè fuerint probata, ipsis super eadem præbenda perpetuum silentium ap. postposita imponatis. Quod si probare nequiverint, eam sibi auctoritate Apost. confirmetis: si verò contra eum legitimus non apparuerit accusator, si ipse super prædictis criminibus dignoscitur famam respersus, purgationem ei canonicam indicatis, in qua si fortè defecerit, perpetuum silentium ei imponere curetis: si autem præstiterit ipsam, contradictores ab ejus molestia compescatis, & eos, qui nisi sunt eum impedire, in expensis ipsi legitimis condemnatis.

NOTÆ.

1. a ^{Dem.}] In quarta collectione, *sub tit. de concess. præbend. cap. 3.* reperitur textus hic, pro ut in præsentem transcribitur, sub hac inscriptione: *Innoc. III. registr.* Sed etsi sedulo legas regestrum epistolarum ipsius Pontificis editum Colonix, & correctum à Cardinali Sirleto, & editum à Boschetto, non reperies præsentem epistolam, quia spectat ad libros regestri, qui adhuc non prodierunt: quare cognosci non potest, cui Archidiacono rescribat Pontifex, licet ex textus serie facile deducatur, rescribere Archidiacono.
2. b ^{Nepos}] Id est filius fratris, qui non prohibetur in beneficio patris virtute novæ electionis succedere, *cap. 2. de arbitris, cap. ex parte, de offic. deleg. ubi notavi.*
- c ^{Cremon.}] De Cremonensi Ecclesia egi in *cap. 2. de presb. non bap.*

d ^{Conferendum.}] Quia omnia beneficia vacantia in Curia, jam olim conferebantur à Romano Pontifice, ut hodie conferuntur virtute regulæ Cancellariæ, quam exponit Gonzalez *Gloss. s. ad Regul. 8.*

e ^{Stallum.}] De stallis egi in *cap. 2. de remun. ciat.*

f ^{Lateran. Concilium.}] Relatum in *cap. 2. de concess. præbend.*

g ^{Admissus.}] Qui tam homicida, quam perjurus privantur beneficiis jam obtentis, ut probavi in *cap. 2. de rescript.*

h ^{Legitimus accusator.}] Quinam ille sit, exposui in *cap. 1. hoc tit.*

i ^{Proposita.}] Quia in præsentem G. agebar remedio adipiscendæ possessionis; unde hujusmodi exceptiones admittuntur, quia infamatus de eis delictis dicebatur, *cap. constitutus, de appell.*

CAPUT XXIV.

Idem in Concilio à Generali.

Qualiter, & quando debeat Prælati procedere ad inquirendum, & puniendum subditorum excessus, ex auctoritatibus veteris, & novi Testamenti colligitur evidenter, ex quibus postea processerunt canonicæ sanctiones, sicut olim aperte ^b distinximus, & nunc sacri approbatione Concilii confirmamus. Legitur enim in Evangelio, quod villicus ille, qui diffamatus erat apud Dominum suum, quasi dissipasset bona ipsius, audivit ab illo: Quid hoc audio de te? Redde rationem villicationis tuæ, jam enim non poteris amplius villicare. Et in Genesi Dominus ait: Descendam & videbo, utrum clamorem, qui venit ad me, opere compleverint. Ex quibus auctoritatibus manifestè probatur, quod non solum cum subditis, verum etiam cum Prælati excedit, si per clamorem, & famam ad aures superioris pervenerit, non quidem à ^c malevolis, & maledicis, sed à providis & honestis, non semel tantum, sed sæpe, quod clamor innuit, & diffamatio manifestat, debet coram Ecclesiæ ^d senioribus veritatem diligentius perscrutari, ut (si rei poposcerit qualitas) canonica districtio culpam feriat delinquentis, non tanquam idem sit accusator & iudex, sed quasi deaunciante famam, vel deferente clamore officii sui debitum exequatur. Licet autem hoc sit observandum in subditis, diligentius tamen est observandum in Prælati, qui quasi signum sunt positi ad sagittam: & quia non possunt omnibus complacere, cum ex officio suo teneantur non solum arguere, sed etiam increpare; quin etiam interdum suspendere, nonnunquam verò ligare, frequenter odium multorum incurunt, & insidias patiuntur. Et ideo sancti Patres providè statuerunt, ut accusatio Prælatorum non facile admittatur, ne concussis columnis, corruat ædificium, nisi diligens adhibeatur cautela, per quam non solum falsæ, sed etiam malignæ criminationi janua præcludatur. Verum ita voluerunt providere Prælati, ne criminerentur injustè, ut tamen caverent, ne delinquerent insolenter, contra morbum utrumque inveniendes medicinam congruam, videlicet ut criminalis accusatio, quæ ad diminutionem capitis, id est degradationem, intenditur, nisi legitima præcedat inscri-

in scriptio, nullatenus admittatur. Sed cum super excessibus suis quisquam fuerit infamatus, ut jam clamor ascendat, qui diutius sine scandalo dissimulari non possit, vel sine periculo tolerari, absque dubitationis scrupulo ad inquirendum, & puniendum ejus excessus, non ex odii fomite, sed charitatis procedatur affectu: quatenus si fuerit gravis excessus, etsi non degradetur ab ordine, ab administratione tamen amoveatur omnino: quod est secundum sententiam evangelicam à villicatione villicum amoveri, qui non potest villicationis suae dignam reddere rationem. Debet igitur esse praesens, contra quem facienda est inquisitio, nisi se per contumaciam absentaverit: & exponenda sunt ei illa capitula, de quibus fuerit inquirendum, ut facultatem habeat defendendi seipsum: & non solum dicta, sed etiam nomina ipsa testium sunt ei (ut quid, & à quo sit dictum, appareat) publicanda, nec non exceptiones & replicationes legitimae admittendae, ne per suppressionem nominum, infamandi, per exceptionem verò exclusionem, deponendi falsum audacia praebatur. Ad corrigendos itaque subditorum excessus, tanto diligentius debet Praelatus assurgere, quanto damnabilius eorum offensas desereret incorrectas. Contra quos, ut de notoriis excessibus taceatur, etsi tribus modis possit procedi, per accusationem videlicet, denunciationem, & inquisitionem ipsorum: ut tamen in omnibus diligens adhibeatur cautela, ne forte per leve compendium ad grave dispendium veniatur, sicut accusationem legitima debet praecedere in scriptio, sic & denunciationem; charitativa monitio, & inquisitionem clamorosa insinuatio praevenerit: illo semper adhibito moderamine, ut juxta formam judicii sententiae quoque forma dicitur. Hunc tamen ordinem circa regulares personas non credimus usquequaque servandum; quae (cum causa requirit) facilius, & libentius à suis possunt administrationibus amoveri.

NOTÆ.

1. **a Generali.**] Lateranensi videlicet celebrato sub Innocentio III. cap. 8. ubi reperitur textus hic, & in quarta collectione, sub hoc titulo. cap. 4. De hoc Concilio nonnulla notavi in cap. 1. de Summa Trinitatis.
2. **b Dissimulimus.**] In cap. qualiter, hoc est. ubi extant priora verba hujus textus usque ad §. Debet.
3. **c Malevolis.**] Quae diffamatio debet esse apud probos & honestos viros, cap. cum inter 12. de purgat. canonic. Nectunc obstat textus in cap. cum in juventute 15. de presumpt. ubi etsi constat diffamationem Episcopi à malevolis, & improbis hominibus initium habuisse, adhuc ad inquisitionem contra ipsum processum fuit; quia distinguendum est cum Henrico Boic. ibi, & Abbate num. 2. inter inquisitionem, quae fit ad punitionem delicti, ad quam procedi non potest, si diffamatio ab improbis hominibus originem duxit; & inter eam, quae fit ut constet, an ipsa diffamatio à malevolis orta fuerit: hæc secunda omni casu fieri potest; prima verò non nisi praecedente diffamatione apud probos viros.
4. **d Senioribus.**] quamvis potestas inquirendi, corrigendi, & puniendi subditorum excessus primò & principaliter ad Episcopos spectet, illam tamen de jure antiquo soli per se exercere non poterant, sed infimul seniorum, sive clericorum suorum debent consensus, seu consilium adhibere: quod primùm statutum legitur in Concilio Carth. 4. can. 23. ibi: *Ut Episcopus nullius causam audiat absque presentia clericorum suorum, alioquin irrita erit sententia Episcopi, nisi clericorum presentia confirmetur.* Quem retulit Gratianus in cap. Episcopus 15. quast. 7. quod rectè statuerunt PP. ne quis fortè dum ab uno judicaretur, non auctoritate canonica, sed potius tyrannica potestate indiscussus opprimeretur: quam rationem expressit Concil. Hispal. 2. can. 6. in illis verbis: *Ut jux-*

ta priscorum PP. Synodalem sententiam nullus nostrum sine Concilii examine quemlibet Presbyterum, vel Diaconum de jure audeat; nam multi sunt, qui indiscussos potestate tyrannica, non auctoritate canonica damnant. Extat in cap. 15. quast. 7. Quid autem per illa verba, absque presentia suorum clericorum, in Concilio Carthag. significetur, exponendum est. Duarenus lib. 1. de sacris, cap. 12. existimavit, clericorum nomine Episcopos comprehendere, qui Synodi causam quotannis convocabantur, juxta tradita supra in cap. sicut olim. Sed verius credo, per illa verba Capitulum, seu Canonicos ipsius Ecclesiae significari: quod mihi probat D. Hieronymus ad Rusticum, cujus fragmentum extat in cap. Ecclesiast. 16. quast. 1. ubi de Capitulo, seu Canonicis agens, presbyteros suos vocat, quemadmodum & Concilium Carthaginense clericos suos. Verba Hieronymi sunt: *Ecclesia habet Senatum, eorum presbyterorum, sine quorum consilio nihil monachis agere licet. Roboan filius Salomonis idèò perdidit Regnum, quia noluit audire presbyteros suos. Senatum quoque Romani habebant, cujus consilio cuncta agebantur: & nos habemus Senatum nostrum, eorum presbyterorum.* Hoc etiam Concilium Carthag. statutum firmarunt subsequentes Pontifices. D. Gregorius scribens Joanni Episcopo Panormit. lib. 11. epist. 49. cujus fragmentum extat in cap. si quis verò, 86. dist. & postea repetitum in cap. si quid verò 15, q. 7. ibi: *Si quid verò de quocunque clerico ad aures tuas pervenerit, quod te juste possit offendere, facile non credas, nec ad vindictam te res ascendat incognita, sed presentibus senioribus Ecclesiae suae est veritas perscrutanda; & tunc si qualitas rei poposcerit, canonica distinctio culpam feriat delinquentis.* Ubi quid significant illa verba, presentibus senioribus, non constat apud Interpretes. Glossa verbo Ecclesia, in dist. cap. si quod, existimavit, seniorum nomine in eo textu Episcopos suffraganeos significari, idèò quia epistola illa missa est Joanni Panormit. Praesuli, qui Archiepiscopus erat Corinthiorum, & ita suffraganeos

sub se habebat. Glossam sequitur Turriscremata ibi, §. dicitur. Aliter ea verba accipit Duarenus lib. 1. de sacris Ecclesiis, cap. 7. scilicet de presbyteris propria Ecclesie, seu de Capitulo. Quasi dicat Gregorius, non posse Episcopum sine capituli consensu procedere ad inquisitionem, sive vindictam criminis in Clerico. Quam explicationem magis probasse videtur Innocentius III. in presenti, & in cap. Licet, de Simonia, in illis verbis: *Sed coram Ecclesia senioribus diligenter est veritas perscrutanda.* Ubi dum iisdem verbis Gregorii utitur Innocentius, verba illa senioribus, de presbyteris intelligit, non de Episcopis. Ego utramque expositionem admitto pro temporum varietate, & juxta seculum Gregorii primam veriorum credo, namque seniorum nomine non tantum Episcopi, verum & presbyteri significatur, quia ut inquit D. Isidorus relatus in cap. clericos, §. presbyteros, Græcè presbyter, Latine senior interpretatur: unde D. Gregorius non tam de capitulo accipiendus est, quam de Concilio, quod quotannis Episcopi celebrant; nam cum loquatur de Clerico damnando, ut constat ex illis verbis, *de quocunque Clerico*; necessario accipiendus est de Concilio, siquidem eo tempore Clerici non à propriis Episcopis, & Capitulo damnabantur, sed potius in Concilio Episcoporum, ut constat ex Concilio Hispalensi 1. can. 6. ibi: *Sexta à altione comperimus, Fragitanum Cordubensis Ecclesie presbyterum injustè olim à Pontifice suo dejectum.* Et infra: *Decrevimus, ut juxta prescorum Patrum synodalem sententiam nullus nostrum sine Concilii examine quemlibet Presbyterum, vel Diaconum deinceps audeat.* Concil. Carthag. 2. can. 10. Carthag. 3.

can. 8. & si corrigendus erat Abbas, certum Abbatum numerum Episcopus adhibere debebat, cap. si quis Abbas 18. q. 2. c. in ordinatione 61. dist. sed postquam modus ille cognoscendi de Clericis in Concilio invaluit, presentia verba, *de senioribus Ecclesie*, accipienda sunt de Canonicis ipsius Capituli, ut in dist. cap. Heli, de Simonia.

e Is, contra quem.] Consonat textus in cap. absente 8. 3. quest. 9. cap. 2. 8. quest. 9. cap. 4. 3. q. 9. & alii congesti ab Anton. Augustin. lib. 3. epit. jur. tit. 17. Consonat lex 12. tit. 15. partii. 3. illustrat Parexa de instrum. edit. tit. 2. fol. 90.

f Consumaciã.] Quia tunc etiam absens damnari potest, can. 74. Apostol. cap. 4. de præsumpt. Felix Papa II. in Synodo Romana epist. 1. ca. 8. ibi: *Nec à communionem prohibeatur accusatus, nisi ad electorum judicium canonicè convocatus, infra tres, aut sex, vel plures menses pro suis rationem redditurus venire distulerit.* Refert Anton. August. in epit. lib. 30. tit. 18.

g Publicanda.] Cap. inquisitionis officium, hoc tit. nec est cur hæc verba tantum exaudiamus de Episcopo, de cujus vita inquiritur, ut voluit Cujac lib. 22. obs. cap. 25. nam in quolibet privato, contra quem proceditur per inquisitionem, idem observatur, dist. cap. inquisitioni, hoc tit. ubi notavi verbo Nomina.

h Inscriptio.] Juxta tradita in cap. super his, hoc tit.

i Charitativa monitio.] Ut probavi in cap. 4. hoc tit.

k Clamosa insinuatio.] Id est diffamatio, juxta tradita in cap. inquisitionis, hoc tit.

C A P U T XXV.

Idem in Concil. Later.

Sicut olim à sanctis Patribus noscitur institutum, Metropolitanis singulis annis cum suis suffraganeis provincialia non omittant Concilia celebrare, in quibus de corrigendis excessibus, ac moribus reformandis, præsertim in Clero, diligenter habeant cum Dei timore tractatum, canonicas regulas, maxime quæ statutæ sunt in hoc generali Concilio, relegendes, ut eas faciant observari, debitam pœnam transgressoribus infligendo. Ut autem id valeat efficacius adimpleri, per singulas dioceses statuatur personas idoneas, providas videlicet, & honestas, quæ per totum annum simpliciter, & de plano, absque ulla jurisdictione sollicitè investigent quæ correctione, vel reformatione sunt digna, & ea fideliter perferant ad Metropolitanum, & Suffraganeos, & alios in Concilio subsequenti, ut super his, & aliis (prout utilitati, & honestati congruerit) provida deliberatione procedant, & quæ statuerint, faciant observari, publicatur ea in Episcopalis Synodis annuatim per singulas dioceses celebrandis. Quisquis autem hoc salutare statutum neglexerit adimplere, à sui executione officii suspendatur.

NOTÆ.

- i. a [Dem.] Concil. videlicet Generali Lateranensi, celebrato sub Innocentio III. ubi repertiuntur verba hujus textus in cap. 6. & etiam extant in quarta collectione, sub hoc tit. cap. 5.
- b Reformandis.] In his etiam Conciliis Provincialibus olim de causis Episcoporum, & eorum excessibus agebatur, ut latè probat Petrus Marcha in concord. Sacerd. & Imperii, lib. 7. ferè per totum, & notavi in cap. 1. de judiciis: & querela,

atque accusationes contra Ecclesiasticos Judices, ac posteriores laicos audiebantur. Leo I. epist. 82. ad Anastasium, relatus in cap. de Conciliis 18. dist. Concil. Tolet. 4. can. 3. ibi: *Omnes autem, qui causas adversus Episcopos, ac potentes, aut contra quoslibet alios habere noscuntur, ad idem Concilium concurrant, ut quacunque examine synodali à quibuslibet pravè usurpata inveniuntur, Regis executoris instanti, iustissime his, quibus jura sunt reformentur.* Graviore autem quæstiones, veluti de fide, Sacramentis, & similes, in eis Conciliis tractari nequeant.